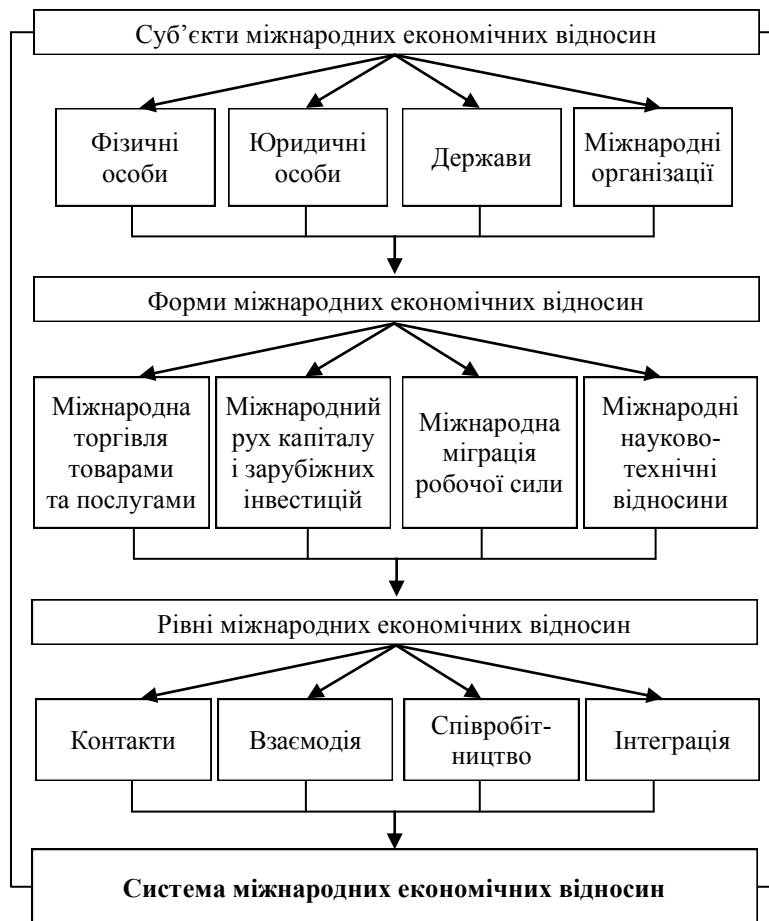

ТЕМА 1

Сутність та основні закономірності розвитку

План лекції

1. Міжнародні економічні відносини: загальні поняття, структура та роль у вирішенні глобальних економічних проблем світового господарства.
2. Міжнародний поділ праці та його особливості на сучасному етапі.
3. Світовий ринок та світове господарство.

План семінарського заняття

1. Види та характерні особливості сучасних міжнародних економічних відносин.
2. Сутність міжнародного поділу праці.
3. Фактори становлення міжнародного поділу праці.
4. Основні тенденції міжнародного поділу праці.
5. Проблеми участі України у міжнародному поділі праці.
6. Міжнародна спеціалізація виробництва.
7. Міжгалузева спеціалізація.
8. Міжнародна спеціалізована продукція.
9. Міжнародне виробниче кооперування.
10. Становлення та характерні риси світового ринку.
11. Внутрішній, національний та міжнародний ринки.
12. Поняття сучасного світового господарства.
13. Історія розвитку міжнародних економічних відносин.

Ключові поняття

Система світового господарства – *system of world economy* – сукупність взаємопов'язаних міжнародним обміном національних господарств, що виступають його підсистемами.

Експорт – *export* – вивезення з країни товарів, капіталу, цінних паперів, послуг тощо для реалізації на зовнішньому ринку.

Імпорт – *import* – ввезення до країни товарів з-за кордону для реалізації на внутрішньому ринку.

Міжгалузева спеціалізація – *interindustry specialization* – взаємовідносини між державами з обміном продуктами різних галузей виробництва.

Міжнародна спеціалізація – *international specialization* – форма поділу праці між країнами, у якій зростання концентрації однорідного виробництва відбувається на основі прогресуючої диференціації національних виробництв.

Міжнародне виробниче кооперування – *international production cooperation* – об'єднання зусиль виробників декількох країн у випуску певних видів товарів для світового ринку.

Міжнародний поділ праці – *international division of labour* – найвищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін випущеною продукцією визначеної кількості та якості.

Міжнародні економічні відносини – *international economic relations* – сукупність економічних відносин, що складаються для міжнародного обміну товарами, переміщення капіталів за межі національних кордонів, міжнародної міграції робочої сили.

Міжнародноспеціалізована продукція – *international specialized products* – продукція, яка є предметом двосторонніх та багатосторонніх угод про розподіл виробничих програм і за умови виготовлення в одній чи декількох країнах значною мірою задовольняє потреби світового ринку в ній.

Світовий ринок – *world market* – сукупність обмінів товарами і послугами між національними ринками окремих країн.

Торговельне сальдо – *trade balance* – вартісна різниця між обсягами імпорту та експорту.

Торговельний оборот – *trade turnover* – сума вартісних обсягів експорту та імпорту.

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів:

1. Світова економіка. Сутність та етапи становлення.
2. Нові тенденції у світовому господарстві та міжнародному поділі праці.
3. Науково-технічна революція та конкуренція.
4. Україна в міжнародному економічному житті: місце, роль та значення.
5. Міжнародне виробниче співробітництво.
6. Україна в інтеграційному процесі світу.
7. Світовий ринок: його структура та світові характеристики.
8. Міжнародний поділ праці й еволюція теорії міжнародних економічних відносин.

Тести для самоконтролю:

1. Форма поділу праці між країнами, у якій зростання концентрації однорідного виробництва відбувається на основі прогресуючої диференціації національних виробництв – це:

- а) міжнародне виробниче кооперування;
- б) транснаціональне кооперування;

- в) міжнародна спеціалізація;
- г) інтеграція.

2. Як називається вихід виробничої і комерційної діяльності корпорацій (фірм) за національні кордони з розгалуженням по всьому світу у вигляді філій та дочірніх підприємств?

- а) інтеграція;
- б) кооперування;
- в) спеціалізація;
- г) транснаціоналізація.

3. Вкажіть форми транснаціонального поділу праці:

- а) внутріфірмова корпоративна спеціалізація;
- б) наднаціональний простір;
- в) внутріфірмове виробниче кооперування;
- г) транснаціоналізація.

4. Яка підсистема світового господарства трактується як сукупність вимог, що пред'являє НТР, котрі забезпечують конкурентоспроможність на світовому ринку?

- а) економічна;
- б) правова;
- в) соціально-культурна;
- г) технологічна.

5. Серед перелічених нижче тверджень назвіть основні властивості міжнародних економічних відносин:

- а) різновидність ринкового типу економіки;
- б) інтернаціоналізація національних економік;
- в) формування єдиного економічного простору;
- г) виробничо-інвестиційні відносини.

6. Назвіть суб'єкти міжнародних економічних відносин:

- а) організації, діяльність яких виходить за національні кордони;
- б) держава;
- в) ТНК;
- г) транснаціональні банки.

7. Взаємовідносини між державами з обміном продуктами різних галузей виробництва – це:
- а) міжнародна спеціалізація виробництва;
  - б) міжнародноспеціалізована продукція;
  - в) міжгалузєва спеціалізація;
  - г) кооперування виробництва.
8. Які Ви знаєте форми міжнародного кооперування?
- а) здійснення спільних програм;
  - б) договірна спеціалізація;
  - в) виробниче кооперування;
  - г) створення спільних підприємств.
9. Сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, що базується на міжнародному поділі праці та інших факторах виробництва – це:
- а) внутрішній ринок;
  - б) національний ринок;
  - в) міжнародний ринок;
  - г) сучасний світовий ринок.
10. Частина теорії міжнародної економіки, що вивчає закономірності міждержавного руху конкретних товарів і факторів їх виробництва та ринкові характеристики – це:
- а) міжнародна макроекономіка;
  - б) міжнародні економічні відносини;
  - в) міжнародна мікроекономіка;
  - г) міжнародне регулювання.
11. Вкажіть форми міжнародного поділу праці:
- а) міжнародне виробниче кооперування;
  - б) транснаціональне кооперування;
  - в) міжнародна спеціалізація;
  - г) інтеграція.
12. Вивезення з країни товарів, капіталу, цінних паперів, послуг тощо для реалізації на зовнішньому ринку носить назву:
- а) зовнішньоторговельне сальдо;
  - б) експорт;
  - в) зовнішньоторговельний оборот;
  - г) імпорт.

13. Сума вартісних обсягів експорту та імпорту – це:
- а) зовнішньоторговельне сальдо;
  - б) торгівля товарами у вартісно-речовому вигляді;
  - в) зовнішньоторговельний оборот;
  - г) перетин товаром митного кордону.
14. Назвіть форми міжнародних економічних відносин:
- а) міжнародна торгівля товарами та послугами;
  - б) міжнародна економічна інтеграція;
  - в) міжнародний рух факторів виробництва;
  - г) міжнародна торгівля фінансовими інструментами.
15. Якщо обладнання продано (передано) американським підрозділом Соса-Сола українському підрозділу, то:
- а) це вважається експортом України та імпортом США;
  - б) це вважається експортом США та імпортом України;
  - в) це вважається перетином товаром митного кордону;
  - г) це вважається експортною операцією.
16. Яка модель світового ринку показує основні функціональні зв'язки між внутрішнім попитом і пропозицією та попитом і пропозицією товарів на світовому ринку?
- а) модель рівноважної ціни;
  - б) модель рівноваги;
  - в) модель попиту і пропозиції;
  - г) модель часткової рівноваги.
17. Економіка, що передбачає ліквідацію державної монополії зовнішньої торгівлі, організацію зон вільного підприємництва, інтеграцію господарського комплексу в світове господарство та світовий ринок – це:
- а) ринкова економіка;
  - б) перехідна економіка;
  - в) економіка відкритого типу;
  - г) національна економіка.
18. Міжнародний рух факторів виробництва проявляється у формі руху:
- а) капіталу;
  - б) робочої сили;
  - в) міжнародних розрахунків;
  - г) технології.

19. Регулювання зовнішньої торгівлі та руху факторів виробництва – це елементи:

- а) державного регулювання міжнародної економіки;
- б) макроекономічної політики;
- в) мікроекономічної політики;
- г) міжнародних економічних відносин.

20. Вкажіть послідовність, яка характеризує еволюцію форм ринку:

- а) світовий ринок;
- б) національний ринок;
- в) внутрішній ринок;
- г) міжнародний ринок.

Контрольні запитання

1. Які основні характерні риси сучасних міжнародних економічних відносин?
2. Вкажіть причини виникнення потреби у міжнародному поділі праці.
3. Охарактеризуйте основні види міжнародної спеціалізації виробництва.
4. Завдяки яким чинникам сформувалося світове господарство?
5. Дайте визначення світовому ринку. Які його характерні риси і структура?
6. У чому полягає відмінність між міжнародною макро- і мікроекономікою?

Рекомендована література

1. Бовин А. Ведущие тенденции развития международных отношений // Международная жизнь. – 2004. – № 4-5. – С. 172-182.
2. Жук М.В., Бауліна Т.В. Міжнародні стратегії економічного розвитку: Навч. посіб. – К.: Поливода А.В., 2006. – 348 с.
3. Загородній А., Вознюк Т. Зовнішньоекономічна діяльність: Термінологічний словник. – К.: Кондор, 2007. – 168 с.
4. Козик В.В., Панкова Л.А., Григор'єв О.Ю. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: Практикум. – К.: Вікор, 2003. – 368 с.
5. Кругман Н.Р. Международная экономика. – СПб.: Питер, 2004. – 832 с.
6. Лагодієнко В.В. Глобалізація та спеціалізація світової економіки: необхідність, шляхи, проблеми // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв: МДАУ, 2005. – Вип. 3 (31). – С. 81-87.

7. Мочерний С. Інтернаціоналізація виробництва і сучасні тенденції розвитку світового господарства // Економіка України. – 2006. – № 5. – С. 47-55.
8. Сапич В.І., Сапич Н.М. Міжнародна економіка: Практикум: Навч. посіб. для вузів. – Суми: Університетська книга, 2003. – 159 с.
9. Цеханович В.Б. Государственное регулирование внешне-экономической деятельности // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 5. – С. 24-31.
10. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія та вітчизняна практика: Навч. посіб. – 2-ге вид. – Львів: Каменяр, 2003. – 719 с.